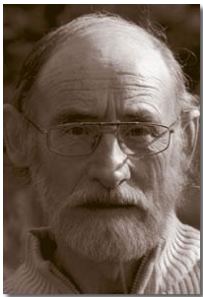

KJV 2011-2012 (GROEP 3)

Een kanarie in mijn hoofd / Ed Franck (door Emilie Vanpeteghem)

Auteursinfo (zie ook www.villakakelbont.be)

Ed Franck (1941) groeide op in een groot gezin met twaalf kinderen. Als kind was hij een boekenwurm. Hij werd leraar Engels en Nederlands. Sinds zijn eerste jeugdboek 1985 uitkwam, zijn er wel al meer dan vijftig boeken van hem verschenen: poëzie, liederen, historische romans, dagboeken, detectives, hervertellingen van klassiekers, vertalingen, heldensagen... Vanuit zijn fascinatie voor taal heeft elk boek een eigen stem. Ed Franck is een van de meest besproken en geïnterviewde jeugdauteurs van Vlaanderen.

Kort samengevat

Wanneer Wout met zijn klas een bezoek brengt aan het bejaardentehuis komt hij terecht bij Mo. Dit is het begin van een hechte vriendschap tussen een stille jongen van tien en een ondeugende mopperkont van negentig. Tijdens zijn vele bezoeken aan Mo maakt Wout ook kennis met de andere bewoners van het rusthuis, zoals Moedervlek, de Professor, sluiervrouw, pianomevrouw, enzovoort. Dankzij hun vriendschap beleven Mo en Wout de tijd van hun leven.

Auteur

Ed Franck is een zeer bekende auteur. Kennen de juryleden deze auteur? Hebben ze nog boeken van hem gelezen?

Eerste indruk

- Spreekt de kaft de juryleden aan?
- Wie staan er op de omslagillustratie? Zie je dingen op de kaft die in het verhaal terugkomen? (bijvoorbeeld: de pet van Mo, de bosanemonen die Wout gaat halen in de tuin van de nieuwe bewoners van het huis van Mo)
- Waarom zou het T-shirt van Wout in het geel afgebeeld staan en de pet van Mo in het blauw? Kunnen de juryleden misschien een antwoord vinden in de titel? (Dit kan een verklaring zijn: 'Jij bent mijn tweede kanarie, zo levend als wat', p.73. * Mo draagt altijd zijn pet, p.9. Die pet is heel belangrijk voor Mo.)

Titel

- Wat betekent de titel? Probeer hem te verklaren.

Vragen over het verhaal

- Wanneer je de korte inhoud las, sprak het verhaal je aan? Waarom wel? Waarom niet? Indien niet, veranderde je van mening na het lezen van het verhaal?
- Hebben bepaalde gebeurtenissen je aan het denken gezet?
- Heb je iets geleerd uit het verhaal of iets onthouden dat je belangrijk vindt?

Illustraties

- Missen de juryleden illustraties of fantaseren ze liever zelf hoe personages, plaatsen en situaties er uitzien?
- Nodigt het verhaal uit om zelf je fantasie te gebruiken en hebben ze bijvoorbeeld een beeld van hoe de personages of gebeurtenissen er uitzien/ plaatsvinden?

De vriendschap tussen Mo en Wout

- Wat vinden de juryleden van de vriendschap tussen deze twee generaties?
- Kan een vriendschap tussen een negentigjarige man en een kind van tien jaar zo intens worden? (Misschien hebben de juryleden wel zo een vriendschapsband met een grootouder?)
- Zouden de juryleden elke woensdag naar het bejaardentehuis gaan om de middag door te brengen met een bewoner? (Waarom wel/ waarom niet?)

Thema's

- Vriendschap
- Bejaarden
- Rusthuis
- Generaties

Vraag aan de juryleden welke thema's zij aan *Een kanarie in mijn hoofd* zouden geven. Vraag hen waarom ze die thema's kozen. Kunnen ze dat toelichten met passages uit het boek?

Je kan de thema's op een grote vellen papier schrijven. Maak briefjes met woorden of gebeurtenissen uit het verhaal. Vervolgens vraag je aan de juryleden om de woorden of gebeurtenissen uit het verhaal bij de thema's te plaatsen. Vraag hen waarom ze een woord of gebeurtenis bij het thema plaatsen.

Personages

- Mo en Wout zijn de hoofdpersonages in dit verhaal. Wie zijn ze? Waar ontmoeten ze elkaar? (Tijdens een bezoek met de klas aan het rusthuis, de deur van Mo is als enige gesloten en dat intrigeert Wout. Hij opent de deur en zo leert hij Mo kennen)
- Wat brengt ze bij elkaar? Wat gaan ze samen doen?
- Welke personages komen nog aan bod? Wat weten de juryleden van hen? (Moedervlek, De Professor, Sluiervrouw)

Schrijf op twee vellen papier 'Wout' en 'Mo'. Zoek samen met de juryleden naar de gelijkenissen en de verschillen tussen deze twee vrienden.

Bijvoorbeeld:

- Verschillen : Mo is 91 jaar, Wout 10 jaar; Mo is een mopperkont terwijl Wout alles positief probeert te bekijken.
- Gelijkenissen: ze zijn allebei alleen (Mo kiest daar echter zelf voor, Wout eigenlijk niet.); Zowel Mo als Wout zijn niet vies van een grapje. (Het is Mo die het voortouw neemt, maar Wout doet graag mee.) ; Ze verzinnen bijnamen voor bewoners en personeel. (Maar Mo verzint eerder scheldnamen, terwijl Wout een naam zoekt die past bij de persoon.

Nadat de juryleden verschillende zaken noteerden start je een gesprek.

- Mo is liever alleen en heeft weinig contact met de andere bewoners van het rusthuis. Wout vindt dat dom. Wat vinden de juryleden? Is Mo niet vreselijk eenzaam? Zijn er bewoners die contact zoeken met Mo? Want hoewel Mo alleen op zijn kamer blijft, is hij toch wel goed op de hoogte van wie er allemaal in het rusthuis verblijft. Dus misschien is hij stiekem wel geïnteresseerd in de andere bewoners?
- Waarom is Wout alleen? Waarom heeft hij geen vrienden? (In het boek lezen we dat hij moeilijk contact kan leggen met leeftijdsgenoten) Zijn vrienden belangrijk? Zou Wout een vriend van jou kunnen worden?
- Wat vinden de juryleden van Wout? Herkennen ze zichzelf in hem?
- Mo is een echte mopperkont. Kun je enkele voorbeelden geven?
- Is Mo echt een mopperkont? Waarom moppert Mo zoveel? Is hij een 'leuke' mopperkont of een vervelende, knorrige man?
- Ondanks het feit dat Mo een knorrige oude man lijkt te zijn, heeft hij toch heel veel humor. Vinden de juryleden Mo grappig? Kunnen ze voorbeelden geven?
- Vaak gaan Mo's grapjes ten koste van anderen? Wat vinden de juryleden daarvan?
- Welke bijnamen geeft Mo aan bijvoorbeeld de directrice (Libeau = Lesbo, p.18) en de bejaardenhelpster (Zure Wijn)? Hoe komt hij op die bijnamen? Wat vinden de juryleden daarvan? Vinden ze het grappig of gaat Mo hier te ver?
- Wout geeft ook bijnamen aan verschillende bewoners: Moedervlek, De Professor, Sluiervrouw, Pianomevrouw... Wat is het verschil met de bijnamen die Mo geeft?

Avontuur

In dit verhaal gaat het niet over het grote avontuur maar over een intieme vriendschap tussen twee mensen van een verschillende generatie. Dankzij die vriendschap valt er echter heel wat te beleven in het rusthuis. Mo en Wout zorgen voor hun eigen avontuur en spanning met hun missie.

- Wat is Mo's missie? (De privé-oorlog van Mo met de directrice, de verpleegsters, een paar andere bewoners, de poetshulpen en de klusjesman. (p.11) Dan voelt Mo dat hij leeft, zegt hij zelf.)

- Welke acties voeren de twee vrienden allemaal uit?

Je kan kernwoorden in een envelop stoppen en de juryleden één laten kiezen. Laat hen vervolgens vertellen over welke gebeurtenis het gaat. Daarna start je een gesprek.

Bijvoorbeeld:

- Bedpan (p. 38, Mo zet zijn bosanemonen in zijn bedpan tot afgrijzen van ‘Zure Wijn’)
- Frietkraam (p. 49, Wout gaat frieten halen voor Mo die snakt naar een lekker bakje frieten met mayonaise in plaats van het eten uit het rusthuis)
- Kanarie (p. 70, Wout neemt het gezang van een kanarie op als verjaardagscadeau voor Mo + p. 74, in het rusthuis mogen de bewoners geen huisdier hebben. Mo stopt de bandopnemer onder zijn bed en laat hem afspelen wanneer de verpleegster binnenkomt. Zij doorzoekt de hele kamer naar de vogel)
- Quiz (p. 79, de vragen die Mo bedenkt voor de quiz tijdens het kerstfeest)

Gevoelens

In dit verhaal komen heel wat gevoelens en emoties aan bod: blijdschap, plezier, verdriet, zorgen... Zoek samen met de juryleden naar de verschillende gevoelens van de personages. Doe dit aan de hand van passages uit het boek.

Schrijf verschillende gevoelens op vellen papier en laat de juryleden bij een gevoel gaan staan. Vraag hen waarom ze dat gevoel gekozen hebben en hoe het van toepassing is op het verhaal van Mo en Wout.

Bijvoorbeeld:

- Blijdschap: Mo hoort de kanarie zingen door de bandopnemer (een verjaardagscadeau van Wout). Wout geeft Mo de bosanemonen uit zijn ‘oude’ tuin
- Verdriet: Wout neemt afscheid van Mo
- Zorgen: Mo belandt in het ziekenhuis na een beroerte en wordt niet meer de oude
- Plezier: De vele streken die Mo en Wout uithalen
- Andere: Wout en Mo samen in bed, Wout die Mo wast, Mo en Wout op wandeling en de race die ze met de rolstoel maken...

Laatste zin

- Met welke zin neemt Mo afscheid van Wout? (‘Ik hoor een kanarie in mijn hoofd fluiten’, p.96)
- Wat vinden de juryleden van dit afscheid?
- Zijn er nog zinnen die jullie onthouden hebben uit het boek?
- Ervaren jullie de schrijfstijl als poëtisch? Hoe staan jullie daar tegenover?

Bijvoorbeeld:

- ‘Jij bent mijn tweede kanarie, zo levend als wat’. (p.73)
- ‘Hij leek te klein voor zijn huid die zich in talloze rimpeltjes plooidde. Een beetje alsof iemand hem had laten leeglopen en vergeten was hem weer op te pompen.’
- ‘Zijn ruggengraat leek wel een halssnoer’. (p. 65)
- ‘Je gezicht is net een landkaart, Mo. Je rimpels zijn net riviertjes, alle water vloeit naar je ogen’. (p. 52)
- ‘Ze zorgen voor je, maar je vrijheid ben je kwijt?’ (p. 48)
- ‘Jij ook, Mo, dacht hij, jij hebt ook een Geheim land, een heel groot. Hoe lang ken ik je al en ik weet niets van je, van vroeger. Je hebt je Geheime Land verborgen gehouden achter grappige leugentjes. (...) Ik ken maar één Mo, de stokoude Mo. De leuke Mo. En zo is het goed.’

Vertelperspectief

Ed Franck schreef met *Een kanarie in mijn hoofd* een verhaal over een intense vriendschap met veel diepgang en humor. Het verhaal is geschreven vanuit het oogpunt van Wout. Denken de juryleden dat het verhaal helemaal anders zou worden wanneer het door bijvoorbeeld Mo zou verteld worden? Hoe zou het dan bijvoorbeeld gaan?

Citaten uit het boek

Schrijf deze zinnen op A4 bladen en bespreek ze met de juryleden. Je kan ze ook in de ruimte verspreiden. De juryleden kiezen één zin die hen aanspreekt en waar ze iets meer over willen vertellen.

- ‘Misschien is Mo wel de afkorting van Mopperkont’ (p. 11, Wout en Mo maken kennis)
- ‘Ze breit een regenboog voor me’ (p. 29, Moedervlek breit een sjaal voor Wout in alle kleuren van de regenboog)
- ‘Er zijn vele soorten helden, Wout. Het heeft niet altijd iets met spierballen te maken. Daar kom je nog wel achter.’ (p. 30) Wat bedoelt Mo? Is Wout een held? Waarom wel? Waarom niet?
- ‘Mens, praat normaal tegen me, ik ben niet kinds.’ (p. 48, Mo’s antwoord op de bejaardenhelpster die zegt: ‘Schuif die beentjes maar onder tafel. En goed eten, hoor je? Al die vitamientjes.’) Komt dat vaak voor dat verpleegsters in het ziekenhuis of verzorgers uit het rusthuis op een kinderachtige toon praten met de oudere mensen? Wat vinden de juryleden daarvan?
- ‘Je gezicht is net een landkaart, Mo. Je rimpels zijn net riviertjes, alle water vloeit naar je ogen.’ (p. 52)
- ‘Als jij in de hemel wilt geloven dan doe je dat toch gewoon. Zolang je maar niet gelooft dat de hemel een plek ergens hoog boven de wolken is, met bij de ingangspoort een weegschaal om je zonden te wegen en met God op een troon en engeltjes die rondfladderen. Want dan kom je meteen in moeilijkheden.’ (p. 53, Mo geeft Wout raad. Daarna bespreken de twee waarom de hemel niet hoog in de wolken kan zijn (je wordt immers onder de grond begraven) en heeft Wout daar een oplossing voor (een roltrap vanuit de wolken naar beneden)). Wat is

de mening van de juryleden hierover? Delen ze de mening van Mo of hopen ze net als Wout dat er toch 'iets' bestaat?

- 'Zijn ruggengraat leek wel een halssnoer.' (p. 65, Wout wast Mo.) Zouden de juryleden hun oma of opa wassen als ze hun dat vroegen? Wat vinden ze hiervan? Wat zegt dat over de vriendschap tussen Wout en Mo?
- 'Een vriend komt onverwacht uit de lucht gevallen.' (p. 66) Zijn de juryleden het daarmee eens? Is de vriendschap van Mo en Wout ook niet onverwacht ontstaan op die vrijdag dat ze met de klas naar het rusthuis gingen?
- 'Jij bent mijn tweede kanarie, zo levend als wat.' (p. 73, Wout neemt het gezang van een kanarie op voor Mo en die is in de wolken wanneer hij het hemelse gefluit hoort.) Wat bedoelt Mo hiermee?
- 'Heb jij ook een Geheim Land?' (p. 91) Wat bedoelt Mo hiermee? Hebben de juryleden een Geheim Land?
- 'Hij leek te klein voor zijn huid die zich in talloze rimpeltjes plooid. Een beetje alsof iemand hem had laten leeglopen en vergeten was hem weer op te pompen.'

Geheime boodschap

Mo leert Wout zijn geheimschrift. Bij elke letter die je moet noteren, schuif je drie letters in het alfabet op. Dus moet je telkens drie letters terug als je het wilt ontcijferen (p.81).

GRPPHULN= dommerik

Op het einde van het verhaal legt Wout een boodschap in de kist van Mo.
Kunnen de juryleden die boodschap ontcijferen? (p.99)

LN CDO DOWLMG DDQ MH GHQNHQ PR DO ZRUG LN QHJHQWLJ

Methode Aidan Chambers

Het is altijd interessant om te werken met de methode Chambers:

'Door te praten over boeken leren kinderen logisch na te denken, gedachten te ordenen, een eigen mening én een eigen smaak te ontwikkelen. Goede gesprekken overstijgen antwoorden als 'Ik vond dit boek (niet) leuk' en vormen een goede basis om boeken gefundeerd te beoordelen. Maar hoe pak je die gesprekken aan?'

Zie voor deze methode van praten over boeken ook: *Methode Chambers* op www.kjv.be/begeleiders/handboek.php en het boek *Vertel eens* van Aidan Chambers (Biblion, 2002), in het bijzonder hoofdstukken 13 (over het onderwerp van gesprek) en 14 (over een raamwerk van vragen).

Aan de slag

Knip alle vragen uit of schrijf ze op kaartjes. De juryleden vormen een kring. In het midden ligt de stapel kaartjes met de vragen naar onderen. Om de beurt wordt een kaartje gepakt, de vraag gelezen,

en beantwoord door het kind dat het kaartje pakt. Vervolgens reageren de andere kinderen hierop. Daarna wordt het kaartje onder op de stapel geschoven en pakt het volgende kind in de kring een kaartje. Je kan hun ook vragen om een kaartje te trekken en de vraag te stellen aan een ander jurylid. Als die geantwoord heeft, neemt hij/zij de volgende vraag, enzovoort.

Basisvragen (A-vragen)

- Wat vond je leuk, mooi, of goed aan dit boek?
- Was vond je niet leuk?
- Waren er stukken die je vervelend vond?
- Wat was er moeilijk of onduidelijk?
- Wat vind je grappig?
- Waar had je meer over willen horen?

Algemene vragen (B-vragen)

- Is het verhaal geloofwaardig?
- Als de schrijver je zou vragen wat er anders of beter zou kunnen, wat zou je dan zeggen?
- Wil je nog iets anders van deze schrijver lezen?
- Wil je het nog een keer lezen?
- Als jij dit geschreven had, wat had je dan anders of beter gedaan?
- Kun je een stuk noemen dat nooit gebeurd kan zijn?
- Wat ga je aan je vrienden vertellen over het boek?
- Was er iets in het boek wat je zelf al eens hebt meegemaakt?

Speciale vragen (C-vragen)

- Doet een van de personages je denken aan iemand die je kent? Of aan personages in andere boeken?
- Waar speelt het verhaal zich af? Op één plek of op verschillende plekken?
- In welke tijd speelt het verhaal zich af?
- Welke personages vind je leuk?
- Welke personages vind je niet leuk?
- Wie is de belangrijkste persoon?
- Welk personage boeit je het meest? Het hoofdpersonage of iemand anders?
- Beschouw jezelf eens als toeschouwer. Door wiens ogen heb je het verhaal dan gevolgd?

Steek er bijvoorbeeld ook deze kaartjes tussen:

- Bedenk zelf een vraag en stel die aan je buurman of buurvrouw.
- Geen vraag voor jou, wacht één beurt.

Tot slot: www.kjv.be

Laat de juryleden online hun zeg doen bij het boek en/of lees er de commentaren van andere juryleden.

www.kjv.be → Welke boeken moet ik lezen → groep 3

Klik op de cover om commentaar te geven bij dit boek

Heb je foto's of tekeningen gemaakt? Toon ze online!

www.kjv.be → Prikbord → groep 3

Veel succes! Geniet van een uurtje praten met kinderen over boeken!